

Posudek oponenta rigorózní práce

Téma: Odpovědnost obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku

Autorka: Mgr. Hana Šaročková

Oponent: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Rigorózní práce předložená k obhajobě Mgr. Hanou Šaročkovou je v základu zaměřena na problematiku povinnosti k náhradě vzniklé újmy. Soustředěná pozornost má být přitom věnována především případům, kdy je osobou povinnou k náhradě škody obec a újma samotná vzniká při správě obecního majetku. Hned z kraje je možné konstatovat, že téma bylo zvoleno příhodně. Jakkoliv se jistě nejedná o problematiku ve svém samotném základu zcela objevnou či nepopsanou, je současně patrné, že jí není ve stávající nauce věnována nijak výrazná, resp. zvýšená pozornost. Uchazečka tak zvolila téma, u něhož bude muset hledat vlastní systematiku výkladu a způsoby, jak jej přiblížit čtenáři přehledným, provázaným a náležitě graduujícím způsobem. Dílčí výtku je v dané souvislosti možné učinit snad jen k rozsahu vyčteného tématu. Je zřejmé, že možných variant vzniku škod souvisejících se správou obecního majetku může být značné množství a mohou se vyskytovat v celé řadě velmi různorodých variant. Název práce se tak zdá být poměrně ambiciózní zejména pak s přihlédnutím k samotnému jejímu obsahu, který je v převažující části zaměřen toliko na škody vzniklé v souvislosti s užíváním obecních komunikací. Autorka si je této skutečnosti vědoma (sama v *Úvodu* práce podotýká, že rigorózní práce nemůže mít ambici pokrýt všechny případy, s nimiž se obce mohou při správě svého majetku setkat), bylo by však vhodnější, aby se tento její poznatek promítl i do samotného názvu práce.

Struktura samotné práce je rozvržena do devíti částí základní úrovně. Úvodních pět, zabírajících první třetinu práce, je věnováno obecným vstupním tématům. Přiblíženy jsou tak zejména základní předpoklady vzniku povinnosti k náhradě škody v obecném smyslu slova. Samostatná pozornost je věnována i prevenci vzniku škody. Zvláštní partie je zaměřena i na spoluúčast poškozeného na vzniklé újmě a na způsob a výši (tedy rozsah) náhrady újmy. Poslední čtyři části se pak již zaměřují konkrétněji na zvolenou problematiku, když část šestou věnuje autorka dle jejich názvu odpovědnosti obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku, část sedmou vymezení pozemních komunikací a jejich kategorizaci, část osmou správě pozemních komunikací a část devátou (ze všech partií nejrozsáhlejší) pak kazuistice, tedy soudním rozhodnutím a rozboru praktických příkladů, na nichž jsou ukazovány různé varianty vzniku škod v souvislosti se správou obecního majetku. Je patrné, že uvedené rozvržení odpovídá výše naznačeným specifikům tématu. Autorka musela hledat vlastní systematiku výkladu, která by jí umožnila vypořádat se s ním v pokud možno v celistvé podobě. Tomu odpovídá jak obecný charakter vstupních pasáží, tak i speciální povaha navazujících dvou třetin textu. Z pohledu čtenáře je možné snad jen podotknout, že struktura výkladu není vždy zcela intuitivní a mnohdy pak působí jistou nevyvážeností. Za poněkud nečekané tak lze kupříkladu považovat vnitřní členění části šesté zaměřené na odpovědnost obce s výkonem správy obecního majetku, která je v základu rozvržena na podkapitulu *Obec, Hlavní město Praha, Průzkum – případy újem třetích osob, s nimiž se obce setkávají*. Tam, kde lze očekávat vymezení jednotlivých skutkových podstat odpovědnosti za škodu, pod které je možné subsumovat jednotlivé případy vzniku škod v souvislosti se správou obecního majetku, je čtenář seznamován spíše s tím, jaký

charakter má obec coby subjekt ať již ve smyslu soukromoprávním či veřejnoprávním. Podobný charakter mají i výklady v jiných částech [kupř. část třetí *Prevence* je členěna do dvou základních podkapitol označených *Porušení prevenční povinnosti - příklad z praxe č. 1 (resp. 2)* – což jistě neznamena, že by autorka nevymezovala jednotlivé prevenční povinnosti zakotvené v občanském zákoníku]. Lze tak shrnout, že struktura práce, resp. přesněji její hlubší členění, je pro čtenáře poněkud nepřehledná. Současně je třeba konstatovat, že se autorka s jádrem problematiky, tedy jednotlivými situacemi, v nichž vzniká obcím povinnost k náhradě škody, vypořádává zejména v podobě příkladových studií. Jakkoliv je jistě chvályhodné, že si zvolila k bližšímu rozboru téma, které je jí blízké a se kterým má zkušenosti ze svého působení během advokátní praxe, je současně zřejmé, že by měla v rigorózní práci prokázat schopnost jasného teoretického a pojmového uchopení takových případů a jejich zpracování do podoby souvislého výkladu. Takto jasně ucelená pasáž výkladu zaměřená na jasné vymezení jednotlivých skutkových podstat a náležitostí, které musí být splněny, aby dle nich obec nesla povinnost k náhradě škody, však čtenář v práci poněkud postrádá. Nejde však o přístup, který by bylo třeba označit bez dalšího za vyloženě chybný, jen je zřejmé, že příliš nepřispívá k přehlednosti výkladu.

Obsahová a věcná úroveň odevzdané práce jsou jinak na odpovídající úrovni. Autorka prokazuje velmi dobrou orientaci zejména v problematice škody způsobených v souvislosti s užíváním pozemních komunikací ve vlastnictví obce. Jakkoliv je struktura jejího výkladu na první pohled ne příliš intuitivní (viz již k tomu široce výše), je patrné, že autorka tématu rozumí a dokáže podtrhnout zásadní výkladové problémy, fundovaně se k nim vyjádřit a případně i schopnost nastínit vlastní řešení. Patrné je to například na pojednání vztahujícím se k závadám ve schůdnosti coby příčině vzniku újem na zdraví vzniklých v souvislosti s užíváním obecního majetku, ale kupříkladu i na vymezení pozemních komunikací, včetně např. definování pojmu „chodník“ a jeho začlenění pod jednotlivé kategorie pozemních komunikací. Aktuálnost výkladu je podepřena čerpáním z rozsáhlého souboru judikatorních výstupů vyšších soudních instancí. Hluboký zájem o zvolené téma naznačuje i široká snaha o zjištění konkrétních dat z vybraných obcí.

Uvedené jistě neznamena, že by nebylo možné mít k odevzdanému textu po obsahové stránce určité dílčí výhrady. Pozornost upoutávají zejména některé myšlenky ve vstupních pasážích. K dobru uchazečky je možné obecně konstatovat, že tyto partie bývají u témat obdobně specifického zaměření často velmi obtížně uchopitelné. Autor bývá pravidelně nucen ke zjednodušenému, popisnému až skokovitému pojetí explikace, v níž se mnohdy není schopen vyvarovat věcných nepřesností, ale i zavádějících či ne úplně správných tvrzení. V případě autorky lze v dané souvislosti zmínit kupř. ne zcela stabilně ukotvené vnímání pojmu odpovědnost. Někdy k ní přistupuje jako k sekundární právní povinnosti, která vzniká jako důsledek porušení povinnosti primární (s. 9), jindy naopak tuto koncepci popírá (s. 11). Ne vždy konstantně pojednává i o vymezení příčin vzniku škody. Někdy protiprávní jednání a zákon kvalifikovanou škodnou událost jasně odlišuje, jindy však obě příčiny varietně zaměňuje a dospívá tak (patrně nevědomky) k závěru, že i v případě zákonem kvalifikované škodné události je možné se vyvinut (s. 12). Podobný dojem vzbuzuje i tvrzení, že: „*Objektivní odpovědnost nastupuje při porušení smluvní povinnosti ve smyslu § 2913 OZ. Dále se náhrada újmy může pojít se zvláštní kvalifikovanou škodnou událostí definovanou v ustanovení § 2920 – 2950 OZ.*“ (s. 11). Zdá se, že uchazečka zařazuje všechny v občanském zákoníku vymezené zvláštní skutkové podstaty náhrady škody mezi případy tzv. objektivní odpovědnosti. Zajímavá by byla v daném případě z její strany úvaha o tom, jak nahlížet na skutkové podstaty, u nichž se předpokládá možnost zproštění ze strany škůdce prokázáním, že své povinnosti (typicky náležitý dohled) nezanedbal (např. § 2920 odst. 2, § 2921 odst. 1, § 2934 OZ). Některá tvrzení by pak stála za bližší dovysvětlení. Zaujme například vyjádření že: „*Vedle obecné odpovědnosti za újmu upravené v OZ, jež nevyžaduje konkrétní rozvinutí skutkových podstat v zákoně, může stát speciální objektivní*

odpovědnost.“ – s. 14). Některé informace by zase zasloužily doplnit. Čtenář například poněkud tápe v tom, jak nahlížet na autorkou uváděný příklad, kdy má věc způsobit škodu sama od sebe (s. 16 a násl.). Popisována je přitom situace, kdy vzniká škoda v podobě poškozeného automobilu, na nějž spadly tašky ze střechy přilehlého domu. Autorka tu přitom zmiňuje potřebu odlišení případů, kdy tašky spadnou vlivem povětrnostních podmínek. V takovém případě je dle ní třeba zkoumat porušení prevenční povinnosti na straně správce budovy. Druhou zmíněnou variantou je případ, kdy k dané újmě dochází v důsledku nedostatečné údržby, resp. vady budovy. V daném případě je třeba dle autorky vznik škody přičíst na vrub porušení povinnosti vlastníka *vlastnictví zavazuje*. Z pohledu čtenáře je tak poměrně obtížné určit, ve které z obou uváděných variant způsobí škodu věc (tedy v daném případě pozemek, jehož součástí je budova, na níž se nacházejí tašky) sama od sebe a nikoliv tedy porušení právní povinnosti.

Práce je doplněna rozsáhlým poznámkovým aparátem, v němž se jasně odráží užití reprezentativního množství tuzemských literárních odborných zdrojů. Vyzdvihnout je třeba i rozsáhlé a hojné užívání relevantních závěrů rozhodovací praxe soudů (viz již výše). Výtku je však třeba učinit k užívání cizojazyčné literatury (a případně i jiných zdrojů). Součástí rigorózní práce sice nemusí být nutně ucelená část obsahující komparaci s jinými právními řády, resp. s řešenými v nich obsaženými, nicméně přesto je očekáváno prokázání práce se zahraničními zdroji. Tato povinnost vyplývá přímo z vyhlášky děkana FPR č. 42 D/2020, o rigorózním řízení, dle které uchazeč rigorózní prací mimo jiné prokazuje svoji adekvátní orientaci v pramenech včetně pramenů zahraničních, jsou-li pro obor nebo téma potřebné. Jakkoliv je zřejmé, že téma jako celek je zaměřeno na úpravu tuzemskou (ostatně jako většina obhajovaných rigorózních prací), jistě to bez dalšího neznamená, že by nebylo možné (a z pohledu výkladu obohacující) srovnání s vybranými zahraničními řešeními obdobné problematiky.

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autorka se vyjadřuje srozumitelným čtivým způsobem za náležitého užívání odborné terminologie (s více méně zcela dílčími pochybeními – viz již výše). V textu je možné zaznamenat toliko značně omezené množství prohrěšků proti pravidlům pravopisu, které nepůsobí nijak rušivým dojmem.

Lze tedy shrnout, že posuzovaná práce splňuje všechny základní požadavky kladené na práci rigorózní. Autorka jasně prokazuje hlubší znalosti zpracovávané tematiky, schopnost samostatně vědecky pracovat i schopnost předložit vlastní řešení zkoumaného problému. Uvedené jistě neznamená, že by k práci nebylo možné učinit dílčí kritické postřehy. Přehlednější mohla být zejména struktura celého textu. Mnohá tvrzení, zejména v úvodních pasážích, by pak zasloužila vyšší přesnost a konstantnost. Ve výkladu rovněž není čerpáno ze zahraničních pramenů. V souhrnu se však jedná o dílčí výtky, které nic nemění na závěru, že práce **lze k obhajobě doporučit**.

Náměty do diskuze:

Zkuste vymezit, dle kterých skutkových podstat obsažených v občanském zákoníku může odpovídat obec za škody vzniklé při správě obecního majetku? Může být dle Vás obec v postavení provozovatele?